

TISU ILMIY TADQIQOTLARI XABARNOMASI

ILMIY-USLUBIY JURNAL

ISSN 2992-9016

№2/2026

Muassis:
TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI

TISU ilmiy tadqiqotlari xabarnomasi
Ilmiy-uslubiy jurnal
Bosh muharrir:
Sattarov Abdusamat Umurqulovich
Bosh muharrir o'rinbosari:
Qobulov Eshbolta Atamuratovich
Mas'ul kotib:
Turayev Baxtiyor Ergashevich
Dizayner:
Meyliqulov Shahboz Xolmamatovich

Jurnal bir yilda to'rt marotaba nashr etiladi

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligining 2023-yil 1-martdagi № 066379-raqamli guvohnomasi bilan ro'yxatga olingan va O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 8-maydagi 370/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan hamda iqtisodiyot fanlari bo'yicha dissertatsiyalarning asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal "Termiz Publishing center" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Bosishga ruxsat etildi:
22.12. 2025.
Qog'oz bichimi: 60x84 1/8
"Times New Roman" garnitiruasi.
Ofset bosma.
Ofset bosma usulida bosildi.
Shartli bosma tabog'i: 11.
Adadi 100 nusxa.
Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma № 4.
Jurnalning elektron shakli bilan https://scientific.tues.uz web saytida tanishish mumkin.

Tahririyat manzili:
Termiz sh., "Yulduz" MFY, "Ibn Sino" ko'chasi, 38B-uy.

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI:

Ixtisham Ul-Haq – i.f.d., prof. (Pokiston)
L. Narrada Gamage – i.f.d., prof. (Shri Lanka)
Maxmudov N.M. – i.f.d., prof.
Xudoyqulov S.K. – i.f.d., prof.
Pardayev J.M. – i.f.f.d., (PhD).
Absamatov A.E. – i.f.n., dots.
Eshkarayev S.Ch. – k.f.f.d. (PhD), dots.
Ruzmetov B. – i.f.d. prof.
Xudoyqulov X.X. – i.f.d. (DSc), prof.
Abdullayev I.S. – i.f.d., prof.
Xotamov O.Q. – i.f.d., prof.
Otamurodov Sh.N. – i.f.d. (DSc), dots.
Yarmatov Sh. Ch. - i.f.f.d. (PhD).
Mamadjanova T.A. – i.f.f.d. (PhD), dots.
Shodiyev A.A. – i.f.f.d. (PhD).
Jurayev X.A. – i.f.f.d. (PhD), dots.
Xakimov Z.I. – i.f.f.d. (PhD).
Amonov M.O. – i.f.f.d. (PhD).
Absamatov A.E. - i.f.f.d. (PhD).
Rahmatullayev B.Ch. – i.f.f.d. (PhD).
Namozov G'.Sh. – i.f.f.d. (PhD).

MUNDARIJA

SH.E.BOBOMURATOVA
O'zbekiston va uning chegara mamlakat hududlarida til siyosati.....4

D.MUQUMOVA
Ja'far Muhammad Termiziyning "Mendagi Boysun" she'ri: lingvistik tahlil.....12

D.B.IBODULLAYEVA
O'zbek va ingliz tillaridagi teatr atamalarining chog'ishtirma tahlili.....15

Z.M.AMIRKULOVA
"Panoh" hikoyasida tarixiy voqelik va badiiy talqin uyg'unlashuvi.....18

M.A.MEYLIQULOVA
O'quvchilarda adabiy nutqiy kompetensiyani rivojlantirish masalalari.....22

SH.A.DONAYEVA
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishda 4K modelining ahamiyati.....25

G.E.TURAYEVA
Texnologiyalashgan jamiyatda bo'lajak o'qituvchilarning axloqiy tarbiyasini shakllantirish 28

M.X.XAYDAROVA
Magistratura talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish.....31

F.A.XAYITOVA
O'quvchilarda kreativ o'qish madaniyatini shakllantirishning milliy va jahon tajribasi.....35

D.R.YUNUSOV, J.I.UMIROV
Fanni o'qitishda interfaol ta'lim metodlaridan foydalanish.....38

F.E.JOMONQULOVA, S.B.UZAKOVA
Yoshlarni axborot xurujlaridan asrash, ularda axborot imunitetini shakllantirishda zamonaviy usullardan foydalanishning o'rni.....42

U.A.TASHBAYEVA
Boshlang'ich sinflarda bolalar adabiyotini o'rgatishda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanish metodikasi.....47

SH.T.TOSHOVA
Talabalarda sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini takomillashtirishning didaktik imkoniyatlari....51

R.I.ESONOVA, N.M.SALOXITDINOVA
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni 4K modeli asosida tashkil etish metodikasi va baholash mexanizmlari.....54

G.Z.ERMATOVA, G.E.TURAYEVA
Elektron resurslar asosida ona tili va o'qish savodxonligi fanlarini o'qitish samaradorligini oshirish usullari.....58

D.D.NORQUVATOVA, N.M.SALOXITDINOVA
STEAM yondashuvining boshlang'ich matematika ta'limidagi ahamiyati.....65

M.O.ZARIPOVA, N.M.SALOXITDINOVA
Zamonaviy ta'limda baholash tizimlarining transformatsiyasi va uning ta'lim sifatiga ta'siri.....68

M.A.NORBOSHEVA, N.ABDIYEVA
Giperaktiv bolalar bilan olib boriladigan psixologik-pedagogik ishlar.....72

G'.A.MAMARAJABOV
Mustaqillik yillarida o'zbekistonda hunarmandchilikni rivojlantirishning huquqiy asoslari va amaliy tajriba.....76

T.J.YARMATOV, F.J. YARMATOV
Mahmud Qoshg'ariyning "Devonu Lug'atit Turk" asari etnofolklor manba.....80

SH.T.YAKUBOVA
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik madaniyat shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....83

N.B.RAUPOVA
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabatini shakllantirish metodikasi ("Qutadg'u bilig" va "Hibat ul-haqoyiq" dostonlari namunalari misolida).....86

M.SH.BURIYEVA
The role of code-switching in Uzbekistan's diverse society: identity and cultural exchange.....91

Z.M.ALLAYEV
Traditions of dream interpretations in linguoculturology.....96

Z.F.ERGASHEVA, G'.Y.SALOMOV
Ona-tili va o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning axborot bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi.....99

L.A.RAIMOV
A comparative analysis of ai and human translation in advertising texts.....103

A.G.MURODULLAYEVA
O'zbekiston turizmini 2030-yilgacha rivojlantirishda raqamli ekotizimni shakllantirish.....107

S.O. XAMROYEVA
Kreativ xizmatlar eksport salohiyatini oshirishning strategik yo'nalishlari va rivojlantirish mexanizmlari.....113

Xamroyeva Sitora Otabekovna
Samarqand Iqtisodiyot va Servis Instituti, "Turizm" kafedrasi assitenti stajyor
Gmail: xamroyevasitora29@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0000-2800-1804

KREATIV XIZMATLAR EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO‘NALISHLARI VA RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada kreativ xizmatlar eksport salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari, uning rivojlanish tendensiyalari hamda samarali strategik yo‘nalishlari tadqiq etilgan. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi natijasida dasturiy ta’minot, dizayn, reklama, raqamli marketing, audiovizual mahsulotlar, animatsiya, media va boshqa kreativ xizmatlarning xalqaro bozordagi ahamiyati ortib bormoqda. Tadqiqotda tizimli, qiyosiy, statistik, institutsional va SWOT-tahlil usullaridan foydalanilgan. Xalqaro tajriba hamda O‘zbekistonning iqtisodiy rivojlanish ustuvorliklari asosida kreativ xizmatlar eksportini kengaytirishga ta’sir etuvchi asosiy omillar aniqlangan. Tadqiqot natijalari kreativ xizmatlar eksportini rivojlantirish uchun raqamli infratuzilmani takomillashtirish, kreativ inson kapitalini rivojlantirish, xalqaro raqamli platformalarga integratsiyalashuv, intellektual mulkni himoya qilish, eksportni moliyaviy va institutsional qo‘llab-quvvatlash hamda milliy kreativ brendlarni shakllantirish zarurligini ko‘rsatdi. Maqolada O‘zbekiston uchun kreativ xizmatlar eksportini rivojlantirishning institutsional-iqtisodiy mexanizmlari taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: kreativ iqtisodiyot, kreativ xizmatlar, xizmatlar eksporti, eksport salohiyati, raqamli iqtisodiyot, kreativ industriya, raqamli platformalar, inson kapitali, intellektual mulk, innovatsiya.

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА КРЕАТИВНЫХ УСЛУГ И МЕХАНИЗМЫ ИХ РАЗВИТИЯ

АННОТАЦИЯ

В статье исследованы теоретические и практические аспекты повышения экспортного потенциала креативных услуг, тенденции их развития, а также эффективные стратегические направления. В результате стремительного развития цифровой экономики возрастает значение программного обеспечения, дизайна, рекламы, цифрового маркетинга, аудиовизуальной продукции, анимации, медиа и других креативных услуг на международном рынке. В исследовании использованы системный, сравнительный, статистический, институциональный методы, а также метод SWOT-анализа. На основе международного опыта и приоритетов экономического развития Узбекистана определены основные факторы, влияющие на расширение экспорта креативных услуг. Результаты исследования показывают необходимость совершенствования цифровой инфраструктуры, развития человеческого капитала в сфере креативных индустрий, интеграции в международные цифровые платформы, усиления защиты интеллектуальной собственности, финансовой и институциональной поддержки экспорта, а также формирования национальных креативных брендов для развития экспорта креативных услуг. В статье предложены институционально-экономические механизмы развития экспорта креативных услуг в Узбекистане.

Ключевые слова: креативная экономика, креативные услуги, экспорт услуг, экспортный потенциал, цифровая экономика, креативные индустрии, цифровые платформы, человеческий капитал, интеллектуальная собственность, инновации.

STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING THE EXPORT POTENTIAL OF CREATIVE SERVICES AND DEVELOPMENT MECHANISMS

ABSTRACT

This article examines the theoretical and practical aspects of increasing the export potential of creative services, its development trends, and effective strategic directions. As a result of the rapid development of the digital economy, the importance of software, design, advertising, digital marketing,

audiovisual products, animation, media, and other creative services in international markets is increasing. The study employs systematic, comparative, statistical, institutional, and SWOT analysis methods. Based on international experience and Uzbekistan's economic development priorities, the key factors influencing the expansion of creative services exports are identified. The findings demonstrate the need to improve digital infrastructure, develop creative human capital, integrate into international digital platforms, strengthen intellectual property protection, provide financial and institutional support for exports, and develop national creative brands in order to promote creative services exports. The article proposes institutional and economic mechanisms for developing creative services exports in Uzbekistan.
Keywords: creative economy, creative services, services exports, export potential, digital economy, creative industries, digital platforms, human capital, intellectual property, innovation.

Kirish. Jahon iqtisodiyotida xizmatlar sektorining roli tobora ortib borayotgan bir sharoitda kreativ xizmatlar yuqori qo'shilgan qiymat yaratadigan, bilim va intellektual kapitalga asoslangan istiqbolli iqtisodiy faoliyat yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Kreativ iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyati shundaki, uning asosiy ishlab chiqarish resurslari moddiy kapitaldan ko'ra inson ijodkorligi, bilim, g'oya, innovatsiya va intellektual mulk bilan belgilanadi [1].

Kreativ xizmatlar tarkibiga dasturiy ta'minot va kompyuter xizmatlari, reklama, arxitektura, dizayn, audiovizual xizmatlar, axborot xizmatlari, raqamli kontent, musiqa, kino, animatsiya, videoo'yinlar hamda boshqa intellektual va kreativ faoliyat turlarini kiritish mumkin. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ushbu xizmatlarni xalqaro bozorda masofadan turib ko'rsatish imkoniyatini keskin kengaytirdi.

UNCTAD ma'lumotlariga ko'ra, global kreativ xizmatlar eksporti 2022-yildagi 1,4 trln AQSh dollaridan 2024-yilda 1,7 trln dollargacha oshgan va 2024-yilda jahon xizmatlar eksportining qariyb 20 foizini tashkil etgan. Shu davrda kreativ xizmatlar eksporti 12 foizga o'sgan [3]. Bu ko'rsatkich kreativ xizmatlarning xalqaro savdodagi strategik ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi.

UNCTAD ma'lumotlarida 2022-yilda kreativ
xizmatlar eksportining eng yirik qismini dasturiy ta'minot xizmatlari — 41,3 foiz, ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik xizmatlari — 30,7 foiz, reklama va arxitektura xizmatlari — 15,5 foiz tashkil etgani qayd etilgan [2].

Raqamli transformatsiya kreativ xizmatlarni xalqaro miqyosda sotish imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo'lsa-da, rivojlanayotgan mamlakatlar uchun global bozorda raqobatbardosh pozitsiyani egallash masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda. 2022-yilda rivojlanayotgan mamlakatlarning global kreativ xizmatlar eksportidagi ulushi 20 foizga yetgan bo'lsa-da, rivojlangan mamlakatlar ushbu bozorning asosiy qismini nazorat qilgan [3].

Mazkur holat O'zbekiston uchun ham muhim ilmiy-amaliy masalalarni yuzaga keltiradi. Mamlakatda yosh va mehnatga layoqatli aholi salohiyati, IT sohasining rivojlanishi, raqamli infratuzilmaning kengayishi hamda xizmatlar sektorining o'sishi kreativ xizmatlar eksportini kengaytirish uchun muhim shart-sharoitlarni yaratmoqda.

Jahon savdo tashkiloti ham raqamlashtirish xizmatlar savdosini kengaytirib, ayniqsa kichik va rivojlanayotgan iqtisodiyotlar uchun eksportni diversifikatsiya qilish imkoniyatlarini oshirayotganini ta'kidlaydi. Buning uchun raqamli infratuzilma bilan bir qatorda raqamli savodxonlik va qulay huquqiy-institutsional muhit zarur [2].

Tadqiqotning maqsadi — kreativ xizmatlar eksport salohiyatini oshirishning strategik yo'nalishlarini aniqlash va O'zbekiston sharoitida ularni amalga oshirishning samarali institutsional-iqtisodiy mexanizmlarini ishlab chiqish.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi kreativ xizmatlar eksportini rivojlantirishning "inson kapitali - raqamli infratuzilma - innovatsiya - platforma - intellektual mulk - xalqaro bozor" zanjiriga asoslangan konseptual mexanizmi taklif etilganligida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda kreativ xizmatlar eksport salohiyatini kompleks baholash uchun bir nechta o'zaro to'ldiruvchi metodlardan foydalanildi.

Birinchidan, tizimli tahlil metodi asosida kreativ xizmatlar eksporti iqtisodiy tizimning

alohida elementi emas, balki raqamli infratuzilma, inson kapitali, innovatsiya, intellektual mulk, tadbirkorlik va xalqaro bozorlar bilan uzviy bog‘langan tizim sifatida ko‘rib chiqildi.

Ikkinchidan, qiyosiy tahlil metodi yordamida kreativ xizmatlarning an’anaviy va raqamli eksport modellari taqqoslandi. Bunda xizmatni ishlab chiqarish, mijoz topish, to‘lovlarni amalga oshirish, xizmatni yetkazib berish va xalqaro bozorga chiqish mexanizmlaridagi farqlar tahlil qilindi.

Uchinchidan, statistik tahlil orqali xalqaro kreativ xizmatlar savdosining o‘sish tendensiyalari o‘rganildi. Bunda UNCTADning kreativ xizmatlar bo‘yicha ma’lumotlar bazasi va Creative Economy Outlook materiallaridan foydalanildi. UNCTAD kreativ xizmatlarni xalqaro xizmatlar savdosining muhim va tez o‘sayotgan segmenti sifatida baholaydi [9].

To‘rtinchidan, institutsional tahlil orqali kreativ xizmatlar eksportining rivojlanishiga ta’sir etuvchi davlat siyosati, eksportni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari, raqamli savdo muhiti va intellektual mulkni himoya qilish tizimi o‘rganildi.

Beshinchidan, SWOT-tahlil asosida O‘zbekiston kreativ xizmatlar eksportining kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari hamda ehtimoliy tahdidlari aniqlashtirildi.

Oltinchidan, strukturaviy-funksional modellashtirish orqali kreativ xizmatlar eksportining rivojlanish mexanizmi ishlab chiqildi. Mazkur modelda eksport salohiyatining asosiy komponentlari sifatida inson kapitali, texnologik infratuzilma, kreativ mahsulot, raqamli marketing, xalqaro platformalar, intellektual mulk va eksport moliyalashtirishi belgilandi.

Natijalar va muhokama. Kreativ xizmatlar eksportining global tendensiyalari. Tadqiqot natijalari kreativ xizmatlar xalqaro xizmatlar savdosining eng istiqbolli segmentlaridan biriga aylanayotganini ko‘rsatdi. 2024-yilda global kreativ xizmatlar eksporti 1,7 trln AQSh dollariga yetgan bo‘lib, 2010-yildan buyon mazkur ko‘rsatkich ikki barobardan ko‘proq oshgan [2].

Bu o‘sishning asosiy drayverlari sifatida quyidagilarni ko‘rsatish mumkin:

- dasturiy ta’minot va IT xizmatlariga talabning oshishi;
- raqamli kontent ishlab chiqarish;
- onlayn reklama va marketing;
- masofaviy dizayn xizmatlari;
- audiovizual mahsulotlar;
- raqamli media;
- sun’iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi;
- freelance va platforma iqtisodiyotining kengayishi.

Ayniqsa, raqamli texnologiyalar kreativ xizmatlarning xalqaro savdosidagi geografik to‘siqlarni kamaytirmoqda. Kreativ mutaxassisning mijoz bilan bir mamlakatda bo‘lishi shart emas. Bu holat rivojlanayotgan davlatlarga ham global kreativ xizmatlar bozoriga kirish imkoniyatini yaratadi.

1-jadval

Global kreativ xizmatlar eksportining asosiy tarkibiy yo‘nalishlari

Kreativ xizmat turi	2022-yildagi global kreativ xizmatlar eksportidagi ulushi	Asosiy rivojlanish omili
Dasturiy ta’minot xizmatlari	41,3 %	Raqamlashtirish va IT talabining o‘sishi
Ilmiy-tadqiqot va R&D xizmatlari	30,7 %	Innovatsiya va bilim iqtisodiyoti
Reklama va arxitektura	15,5 %	Raqamli marketing va kreativ dizayn
Audiovizual xizmatlar	7,9 %	Streaming va raqamli kontent
Axborot xizmatlari	4,0 %	Raqamli axborot bozori
Madaniy, rekreatsion va meros xizmatlari	0,6 %	Madaniy turizm va raqamli madaniyat

Manba: UNCTAD Creative Economy Outlook 2024 ma’lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, kreativ xizmatlar eksportida eng katta ulushni dasturiy ta’minot hamda ilmiy-tadqiqot xizmatlari egallaydi. Bu esa kreativ iqtisodiyotning an’anaviy madaniy faoliyatdan tashqari yuqori texnologiyali xizmatlar bilan tobora ko‘proq integratsiyalashayotganini ko‘rsatadi. Kreativ xizmatlar eksport salohiyatini

boshirishning strategik yo‘nalishlari

1. Kreativ inson kapitalini rivojlantirish. Kreativ xizmatlar eksportining eng muhim omili malakali inson kapitalidir. Xalqaro bozorda raqobatlashish uchun mutaxassislar faqat texnik ko‘nikmalarga emas, balki xorijiy til, biznes kommunikatsiyasi, xalqaro marketing, loyiha boshqaruvi va mijozlar bilan ishlash kompetensiyalariga ham ega bo‘lishi zarur.

Shu sababli oliy ta’lim va kasbiy ta’lim tizimida IT + dizayn + marketing + biznes + xorijiy til kombinatsiyasiga asoslangan interdisiplinar dasturlarni kengaytirish maqsadga muvofiq.

2. Raqamli platformalarga integratsiyalashuv. Kreativ xizmatlarni eksport qilishda xalqaro raqamli platformalar muhim vosita hisoblanadi. Platformalar orqali mahalliy mutaxassislar xorijiy buyurtmachilar bilan bevosita aloqa o‘rnatishi mumkin.

Bu modelda davlatning vazifasi platformaning o‘rnini egallash emas, balki mahalliy mutaxassislarning xalqaro platformalardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishdan iborat bo‘lishi kerak.

3. Milliy kreativ brendlarni shakllantirish. Kreativ xizmatlar eksportida faqat arzon mehnat xarajatlariga tayanish uzoq muddatli raqobat ustunligini ta’minlamaydi.

Shu sababli O‘zbekistonning o‘ziga xos kreativ brendlarini yaratish muhim. Masalan, milliy madaniyat, an’anaviy dizayn, hunarmandchilik, animatsiya, musiqa va zamonaviy raqamli san’atni birlashtirgan mahsulotlar xalqaro bozor uchun o‘ziga xos qiymat taklif qilishi mumkin.

4. *Intellektual mulkni himoya qilish va tijoratlashtirish.* Kreativ xizmatlarning asosiy aktivlari nomoddiy xususiyatga ega. Dizayn, dasturiy kod, musiqa, video, animatsiya, brend va boshqa mahsulotlar intellektual mulk hisoblanadi. Shu sababli kreativ eksportni rivojlantirish siyosati mualliflik huquqi va turdosh huquqlarni himoya qilish, litsenziyalash va intellektual mulkni tijoratlashtirish mexanizmlarini rivojlantirish bilan uyg‘unlashishi lozim. UNCTAD ham raqamlashtirish va sun’iy intellekt kreativ iqtisodiyot uchun yangi imkoniyatlar yaratishi bilan birga, samarali tartibga solish va intellektual mulkni himoya qilish masalalarini dolzarblashtirayotganini ta’kidlaydi [3].

5. *Kreativ xizmatlar eksportini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash.* Kreativ startaplar ko‘pincha moddiy aktivlari kam bo‘lganligi sababli an’anaviy kreditlash tizimidan foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

Shuning uchun:

- grantlar;
- startap fondlari;
- venchur kapital;
- eksport kreditlari;
- innovatsion loyihalarni moliyalashtirish;
- kreativ biznes uchun soliq va boshqa rag‘batlantirish mexanizmlarini

rivojlantirish maqsadga muvofiq.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, O‘zbekiston uchun kreativ xizmatlar eksportini rivojlantirishning quyidagi mexanizmi taklif etiladi:

Kreativ inson kapitali → raqamli infratuzilma → innovatsion kreativ mahsulot → intellektual mulk → raqamli marketing → xalqaro platformalar → eksport → reinvestitsiya va kengayish.

Mazkur mexanizmning dastlabki elementi inson kapitalidir. Keyingi bosqichda raqamli infratuzilma kreativ xizmatlarni xalqaro mijozlarga yetkazish imkonini beradi.

Innovatsion mahsulot yaratilgach, uni intellektual mulk sifatida himoya qilish va tijoratlashtirish zarur. Keyinchalik raqamli marketing vositalari yordamida mahsulot xalqaro auditoriyaga targ‘ib qilinadi.

Xalqaro platformalarga integratsiyalashuv esa mahalliy kreativ biznes subyektlarini xorijiy buyurtmachilar bilan bog‘laydi.

Bunda davlat tomonidan quyidagi institutsional mexanizmlarni kuchaytirish maqsadga muvofiq.

Mazkur modelni amalga oshirish O‘zbekistonning xizmatlar eksportini diversifikatsiya qilishga ham xizmat qiladi. Jahon savdo tashkiloti raqamlashtirish kichik va rivojlanayotgan iqtisodiyotlar uchun xizmatlar eksportini diversifikatsiya qilishda muhim imkoniyat yaratishini qayd etadi [10]. Bundan tashqari, WTOning 2025-yildagi tadqiqotida raqamlashtirishning AI orqali unumdorlikni oshirishi, savdo xarajatlarini kamaytirishi va xizmatlar, xususan raqamli

ko‘rsatilgan [11].

2-jadval

O‘zbekistonda kreativ xizmatlar eksportini rivojlantirish mexanizmi

Yo‘nalish	Rivojlantirish mexanizmi	Kutilayotgan natija
Inson kapitali	Kreativ va raqamli ko‘nikmalarni rivojlantirish	Malakali eksportchilar sonining oshishi
Raqamli infratuzilma	Tezkor internet va cloud xizmatlar	Masofaviy xizmatlar hajmining oshishi
Eksport	Kreativ xizmat eksportchilari uchun maxsus dasturlar	Xizmatlar eksportining kengayishi
Platformalar	Xalqaro marketplace va freelance platformalariga chiqishni qo‘llab-quvvatlash	Xorijiy mijozlar sonining ortishi
Intellektual mulk	Mualliflik huquqini raqamli himoya qilish	Kreativ aktivlar qiymatining oshishi
Moliyalashtirish	Grant, venchur va eksport kreditlari	Kreativ startaplar sonining ko‘payishi
Brending	“Made in Uzbekistan” kreativ brendlarini rivojlantirish	Xalqaro tan olinuvchanlikning oshishi

Manba: Muallif tomonidan tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqilgan.

Xulosa. Tadqiqot natijalari kreativ xizmatlar eksporti jahon iqtisodiyotining tez rivojlanayotgan segmentlaridan biriga aylanayotganini ko‘rsatdi. 2024-yilda global kreativ xizmatlar eksportining 1,7 trln AQSh dollariga yetgani va jami xizmatlar eksportining qariyb 20 foizini tashkil etgani mazkur sohaning xalqaro iqtisodiy ahamiyati tobora ortib borayotganidan dalolat beradi [3].

Kreativ xizmatlar eksportining rivojlanishida dasturiy ta’minot, ilmiy-tadqiqot xizmatlari, reklama, arxitektura, audiovizual mahsulotlar va raqamli kontent asosiy yo‘nalishlar sifatida namoyon bo‘lmoqda.

O‘zbekiston uchun ushbu tendensiya yangi eksport imkoniyatlarini yaratadi. Ayniqsa, yoshlarning kreativ va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish orqali dasturlash, grafik va UX/UI dizayn, animatsiya, raqamli marketing, video ishlab chiqarish, media va boshqa xizmatlarni xalqaro bozorga olib chiqish mumkin.

Tadqiqot asosida kreativ xizmatlar eksport salohiyatini oshirishning quyidagi strategik ustuvor yo‘nalishlari belgilandi:

1. kreativ va raqamli inson kapitalini rivojlantirish;
2. xalqaro raqamli platformalarga integratsiyalashuv;
3. kreativ xizmatlar eksportini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash;
4. intellektual mulkni himoya qilish va tijoratlashtirish;
5. milliy kreativ brendlarni shakllantirish;
6. kreativ startaplar va texnologik klasterlarni rivojlantirish;
7. kreativ xizmatlar bo‘yicha xalqaro marketing va eksport konsaltingini rivojlantirish;
8. kreativ iqtisodiyotning statistik monitoring tizimini takomillashtirish.

Alohida ta’kidlash lozimki, kreativ xizmatlar eksportida raqobatustunliginifaqatarzonishchikuchihisobigashakllantirish barqaror natija bermaydi.

Uzoq muddatli strategiyada malaka, innovatsiya, brend, intellektual mulk va texnologik kompetensiyalar asosiy raqobat omillariga aylanishi kerak.

Kelgusidagi tadqiqotlarda O‘zbekiston hududlari kesimida kreativ xizmatlar eksport salohiyatini baholovchi “Creative Services Export Potential Index”ni ishlab chiqish, kreativ xizmatlarning bandlik va yalpi ichki mahsulotga ta’sirini ekonometrik modellar asosida aniqlash, shuningdek, sun’iy intellektning kreativ xizmatlar eksporti samaradorligiga ta’sirini empirik baholash maqsadga muvofiq.

Umuman olganda, O‘zbekistonda kreativ xizmatlar eksportini rivojlantirish raqamli infratuzilma, kreativ inson kapitali, innovatsion texnologiyalar, intellektual mulk, xalqaro platformalar va eksportni institutsional qo‘llab-quvvatlashning yagona ekotizimi asosida tashkil etilishi lozim. Bunday yondashuv mamlakatning yuqori qo‘shilgan qiymatli xizmatlar eksportini kengaytirish va raqamli iqtisodiyotdagi xalqaro raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Howkins J. The Creative Economy: How People Make Money from Ideas. — 2nd ed. — London: Penguin Books, 2013. — 288 p.
2. UNCTAD. Creative Economy Outlook 2024. — Geneva: United Nations, 2024. — 182 p.
3. UNCTAD. Advancing the Measurement of the Creative Economy: A

Revised Framework for Creative Industries and Trade. — Geneva: United Nations, 2024. — 84 p.

4. Florida R. The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life. — New York: Basic Books, 2002. — 434 p.

5. Potts J., Cunningham S., Hartley J., Ormerod P. Social network markets: A new definition of the creative industries // Journal of Cultural Economics. — 2008. — Vol. 32. — P. 167–185.

6. Hesmondhalgh D. The Cultural Industries. — 4th ed. — London: SAGE Publications, 2019. — 456 p.

7. UNESCO. Re|Shaping Policies for Creativity: Addressing Culture as a Global Public Good. — Paris: UNESCO, 2022. — 312 p.

8. OECD. The Culture Fix: Creative People, Places and Industries. — Paris: OECD Publishing, 2022. — 180 p.

9. World Trade Organization. Trade in Services. — Geneva: WTO, 2022.

10. World Trade Organization. The Long-run Impact of Digitalization on Trade Patterns. — Geneva: WTO, 2025. — 49 p.

11. World Trade Organization. Global Services Trade Data Hub. — Geneva: WTO, 2026.

12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. O‘zbekiston — 2030 strategiyasi to‘g‘risida: PF-158-son Farmon, 11.09.2023. — Toshkent, 2023.

13. Towse R. A Textbook of Cultural Economics. — 2nd ed. — Cambridge: Cambridge University Press, 2020. — 520 p.

14. Caves R.E. Creative Industries: Contracts between Art and Commerce. — Cambridge: Harvard University Press, 2000. — 464 p.

